

**Informare privind vizita Comisiei pentru economie și securitate a
Adunării Parlamentare NATO în Japonia (16-20 iunie 2014)**

Parlamentul României
Camera Deputaților

E.P. Nr. 752 din 01.07.2014

Vizita membrilor Comisiei pentru economie și securitate în Japonia a avut pe agendă mai multe întâlniri la sediul Guvernului, la cel al Ministerului de Externe, al Apărării, precum și întâlniri cu șeful Camerei Reprezentanților (Camera inferioară a Parlamentului nipon) și cu membrii Comisiei parlamentare de securitate. Totodată, parlamentarii din 16 state NATO, participanți la această vizită de informare, au mai avut discuții cu ambasadorul UE la Tokyo, cu ambasadorii Poloniei, Norvegiei, Marii Britanii și cu adjunctul șefului de misiune al Ambasadei SUA, iar în localitățile Gifu și Kobe au fost vizitate facilitățile de producție ale companiilor Kawasaki (Divizia aeronautică), ShinMaywa (Divizia aeronautică) și au avut loc întâlniri la Universitatea din Kobe.

Japonia se află într-o adevărată ofensivă politică și economică, după revenirea la putere în decembrie 2012 a Partidului Liberal Democrat (PLD) și a premierului Shinzo Abe. Noul program de guvernare vorbește de construirea unei "Japonii noi", prioritatea zero fiind refacerea zonei afectate de cutremur și tsunami în martie 2011, dar și revitalizarea economică, a educației, a sistemului de securitate socială. În plan extern, noul Guvern Abe dorește o prezență economică puternică a Japoniei în Asia, fiind încurajate investițiile nipone peste graniță și participarea firmelor japoneze la proiecte de anvergură, în special în domeniul infrastructurii.

În domeniul securității, Japonia are de gestionat mai multe probleme sensibile cum ar fi: dosarul nuclear nord-coreean, disputele teritoriale cu

APROBAT

În ședința Biroului permanent al
Camerei Deputaților

la data de 02.07.2014

Nr. 752

China și problema "teritoriilor din Nord" (chestiunea Insulelor Kurile) care trenează în relațiile dintre Tokyo și Moscova. Guvernul Abe dorește aprofundarea relației cu SUA, această țară fiind principalul partener strategic, mai ales în domeniul securității. Pe teritoriul Japoniei sunt locați numeroase trupe americane care capătă o importanță sporită în condițiile în care Administrația Obama consideră că trebuie să-și întărească prezența militară și politică în zona Pacificului. Armata niponă numără cca. 155.000 oameni foarte bine pregătiți și cu o dotare la standarde înalte. Forțele nipone au un caracter de "auto-apărare", fiind interzisă participarea militară dincolo de granițele țării. Prezența niponă în Irak sau Afghanistan s-a concentrat pe zona umanitară și de reconstrucție, fără trupe combatante. Articolul 9 din Constituția Japoniei prevede că forțele de auto-apărare au caracter exclusiv defensiv și nu pot fi angajate în acțiuni ofensive în afara graniței. La nivelul clasei politice, dar și societății nipone, există o puternică dezbatere privind necesitatea modificării prevederilor articolului 9 din Constituție. Principalul partid de guvernământ, PLD, este adeptul modificării Constituției, mai ales a articolului 9, pentru a da posibilitate Japoniei să participe la structuri de apărare colectivă. Formațiunea nu are însă o majoritate de 2/3, iar partidul aliat Noua Komeito nu susține modificarea Constituției, de aceea subiectul nu pare a-și găsi o rezolvare pe termen scurt. Rigoarele Constituției constituie o piedică și pentru industria de apărare niponă. După ce a depășit interdicțiile din primul deceniu de după încheierea celui de-al II-lea război mondial, când Japoniei i-a fost interzisă producerea de armament, industria de apărare niponă s-a dezvoltat având doar un singur client, forțele de auto-apărare naționale. Exportul de armament este interzis și doar din aprilie 2014 Guvernul de la Tokyo a permis companiilor nipone să exporte produse care nu au un caracter ofensiv evident. Spre exemplu, compania ShinMaywa care produce hidroavionul US-2, folosit în misiuni de cercetare, căutare și salvare sau de stingere a incendiilor, a primit aprobarea de a exporta acest

produs. Este greu însă de stabilit cu exactitate caracterul ofensiv sau defensiv, spre exemplu compania Kawasaki fiind în situația de a aștepta încă unele clarificări, pentru a ști dacă poate să exporte avionul de supraveghere maritimă P2. Acesta are și capacități de luptă anti-submarină, dilema fiind că acest aparat poate lovi din proprie inițiativă ținte submarine, transformându-se în acest caz într-o armă de atac, depășind astfel caracterul de auto-apărare. Aceste restricții legislative fac însă ca produsele nipone din domeniul apărării să fie mai scumpe decât cele americane sau europene, deoarece producția se bazează doar pe un singur client, fiind imposibilă eficientizarea produsului prin cucerirea de noi piețe. Cu toate acestea, Japonia are o industrie de apărare puternică deoarece consideră că nu își poate permite să nu mențină și să dezvolte o asemenea capacitate industrială. În plus, este vorba și de mândria națională de a menține sectoare din industrie care au avut rădăcini în Japonia din perioada interbelică.

În planul securității naționale, dezvoltarea programului nuclear nord-coreean și a capacităților balistice ale acestei țări reprezintă o amenințare directă la adresa Japoniei. Această țară este interesată ca SUA să dezvolte un sistem anti-rachetă care să o protejeze în fața amenințărilor nord-coreene, chiar dacă un asemenea sistem trezește nemulțumiri din partea Rusiei, Moscova ridicând obiecții similare față de sistemul anti-rachetă pe care SUA îl dezvoltă și în Europa. Actualul cadru constituțional împiedică însă implicarea Japoniei în constituirea unui sistem anti-rachetă alături de aliatul american. Chiar premierul Abe a arătat în intervenția sa din 06 mai 2014 de la sediul NATO de la Bruxelles că în cazul unui atac ipotetic asupra navelor americane echipate cu sisteme anti-rachetă de tip Aegis, dispuse în vecinătatea Japoniei pentru a proteja această țară, forțele de auto-apărare

nipone nu pot interveni în sprijinul acestor nave, conform interpretării actualei Constituții.

China este o altă țară care creează pentru Japonia unele probleme în domeniul securității naționale. Investițiile masive în apărare ale Beijingului, disputele teritoriale, cum ar fi cele privind Insulele Senkaku, determină o situație de disconfort pentru Japonia, care își poate vedea amenințate rutele maritime și aeriene de aprovizionare. Spre exemplu, Japonia importă masiv gaz lichefiat sau cărbune, iar orice dispută cu China, care dorește să-și extindă influența în imediata apropiere a Japoniei, obligă Guvernul de la Tokyo să-și întărească cooperarea militară cu SUA, să crească sumele destinate apărării, fapt ce se vede inclusiv din bugetul pentru anii 2013 și 2014 și să fie mult mai activ în plan diplomatic. După al II-lea război mondial, stabilitatea Europei s-a bazat în bună măsură pe reconcilierea franco-germană iar proiectul Uniunii Europene ar fi fost de neconceput fără ca cele două țări să treacă împreună peste tragedia războiului. În Asia, reconcilierea dintre China și Japonia sau dintre Japonia și Coreea de Sud rămân însă teme importante pe agenda publică din cele trei țări, teme chiar cu impact electoral, fapt ce împiedică "resetarea" cu succes a relațiilor bilaterale, mai ales în plan politic.

Nici relația dintre Japonia și Federația Rusă nu este una ușoară, între cele două țări neexistând nici până acum un tratat de pace după al II-lea război mondial. Problema Kurilelor de Sud sau "a teritoriilor din Nord " (expresie folosită de japonezi), împiedică încheierea unui asemenea document. Relațiile economice sunt dezvoltate între cele două țări, iar cele politice au fost impulsionate mai ales de relația personală bună dintre premierul Abe și președintele Putin. Criza din Crimeea a înghețat însă dialogul politic, Japonia asumându-și politica pe care întregul Grup al celor

mai industrializate țări (G7) a adoptat-o față de Rusia. Japonia este singura țară non-NATO din G7, dar acest fapt nu a împiedicat-o să se manifeste ca un aliat loial, mai ales față de SUA, în problema ocupării ilegale a Crimeei de către Rusia. Reluarea dialogului ruso-nipon este astfel influențată de evoluția în relațiile dintre Occident și Rusia pe tema crizei din Ucraina.

Problema energetică este un alt subiect important pe agenda internă a Japoniei, cauzată atât de dependența masivă de importurile de resurse energetice, dar și de reevaluarea atitudinii față de energia nucleară, din cauza dezastrului de la Fukushima din 2011. Japonia se situează pe locul trei la nivel mondial în ceea ce privește consumul de produse petroliere după SUA și China, pe primul loc în ceea ce privește importul de gaz natural lichefiat și este al doilea importator mondial de cărbune. Japonia încearcă să compenseze această situație prin puternice programe de cercetare având drept scop creșterea eficienței energetice. Totodată, companiile nipone au o prezență puternică în ceea ce privește producția de echipament energetic, participând activ în proiecte de extragere și prelucrarea a petrolului și gazelor naturale în străinătate. În urma incidentului nuclear de la Fukushima, cauzat de cutremurul și valul tsunami din 11 martie 2011, Japonia și-a oprit toate centralele nucleare pentru efectuarea de teste de siguranță. Trebuie subliniat faptul că până la dezastrul de la Fukushima, cca. 30% din energia electrică a Japoniei era produsă de reactoarele nucleare, țara fiind al treilea consumator de energie nucleară la nivel mondial, după SUA și Franța. Japonia a început să investească mult în proiecte de energie regenerabilă, pentru a-și diversifica opțiunile după accidentul nuclear. Testele la centralele nucleare continuă, fiind foarte laborioase, până acum fiind redeschise doar două centrale nucleare din totalul de cincizeci. Aceasta situație a obligat Japonia să crească masiv

importul de hidrocarburi, pentru a compensa închiderea reactoarelor nucleare.

Japonia se află în plină negociere pentru a încheia două importante acorduri, care vor avea un impact deosebit asupra economiei naționale. Este vorba de Parteneriatul Trans-Pacific și de Acordul de Comerț Liber UE-Japonia. Parteneriatul Trans-Pacific (Trans-Pacific-Partnership-TPP) este o propunere de acord de comerț liber lansată de către SUA în 2010 și negociată în prezent de 12 state: Australia, Brunei, Chile, Canada, Japonia, Malaiezia, Mexic, Noua Zeelandă, Peru, Singapore, SUA și Vietnam iar recent și-au exprimat dorința de a se alătura discuțiilor și Taiwan și Coreea de Sud. Importanța TPP este determinată de dimensiunea sa economică, deoarece cele douăsprezece state implicate contribuie împreună cu 40% la PIB-ul global și asigură 1/3 din comerțul mondial. Cel mai puternic promotor al acordului este SUA, care dorește să completeze astfel dimensiunea politică și militară a reorientării sale către Asia și cu această componentă economică. Negocierile nu sunt foarte ușoare, documentele care să certifice viitoarea liberalizare comercială în acest spațiu estimându-se a se încheia în 2015/2016.

Acordul de Comerț Liber UE - Japonia (Free Trade Agreement - FTA) are ca obiectiv liberalizarea reciprocă a comerțului cu bunuri, servicii și investiții, precum și eliminarea barierelor netarifare, având drept scop amplificarea relațiilor economice bilaterale. UE este al treilea partener comercial pentru Japonia, iar Japonia este al doilea partener comercial al UE în Asia, după China. În 2013 exporturile UE în Japonia atingeau 54 miliarde dolari, în timp ce exporturile japoneze în UE erau estimate la 56 miliarde dolari. În schimb UE înregistrează un deficit în relația cu Japonia în privința investițiilor, companiile nipone fiind foarte prezente ca investitori în UE, spre deosebire de companiile europene. Cele două părți estimează că

negocierile pentru FTA vor fi încheiate în 2015. Conform estimărilor, se așteaptă ca după încheierea Acordului de comerț liber, exporturile UE către Japonia să crească cu cca. 33% iar exporturile nipone în UE să se majoreze cu 23 %, iar la nivelul Uniunii Europene să se înregistreze o creștere cu 420.000 a locurilor de muncă.

Deputat PNL George Scutaru

Deputat PSD Ion Mocioalcă

